



Göran Bexell: Rektorstal vid 1 maj 2007

Talare

Göran Bexell
Rector magnificus vid Lunds
universitet

Datum

1 maj 2007

Plats

Lund

Kära studenter! Magnoliorna är redan överblommade, så vad ska rektor säga den 1 maj 2007? Låt oss tänka på att vi har haft några fantastiska veckor med blommande magnolior. Förra året var det knappast ens blomning. Ur led är tiden, sa Hamlet, men vid närmre eftertanke är det inte tiden utan klimatet som är ur led. Att tiden inte är ur led besannas av att Ni studenter kommer också detta år den 1 maj för att uppvakta rektor och hela universitetsledningen och delge era synpunkter på universitetets verksamheter. Tack för att ni kommer hit, tack för fint samarbete under året och tack för slutklämmen att akademien må blomstra! Låt mig, innan jag går in på de aktuella frågorna, erinra om årets två stora jubilarer: Carl von Linné, född 1707, och Astrid Lindgren, född 1907, två smålänningar som likt andra brett ut sig utanför hembygdens gränser. Generationer av studenter har vuxit upp med Astrid Lindgrens gestalter och kan dem utan och innan. Tänk om vi skulle ta oss tid att spela upp hur hennes rika figurvärld är tillämpbar på studentliv och universitet. Pippi Långstrump bryter mot konventionerna. De lydiga och prydliga Annika och Tommy ser med skräckblandad förtjusning på, allt medan fru Pruzelius bakar moralkakor. Vilka fakulteter dessa studenter tillhör kan vi diskutera. Och så har vi Emil som vill väl men ställer till ofog och jagas av sin prövade fader Anton in i sin kära snickarbo. Ja, det är skönt för oss alla även i universitetet att ha våra snickarboar: när rektor jagas av utvärderare och ombudsmän, när dekaner jagas av rektor, när prefekter jagar lärare och när studenter jagas av stränga lektorer. Då hoppas jag att kårerna och LUS blir en obligatorisk snickarbod för alla studenter. Och liksom Emils goda moder Alma Svensson vilar över allt i Katthult så må vårt Alma Mater breda ut sina beskyddande sfinxvingar över oss och ta väl hand om sina barn. Även Carl von Linné avvek från invanda körspår, när han 1727 kom ner från sina småländska nejder. Strax bröt han mot reglerna för bibliotekets användning i det att han nattetid läste i böckerna med påföljd att hans lärare och mentor, den enögde men vidsynte professor Kilian Stobaeus, såg sin adepts begåvning och gav honom fritt tillträde till biblioteket. Hos

denne lärare kunde Linnés speciella begåvning få utlopp. Linnés valspråk var: omnia mirari etiam tritissima, ungefär: förundra dig över allt, även det mest vardagliga, det mest triviala. Denna förundran är en oändlig drivkraft för alla som vill bedriva nydanande vetenskap. Linné såg det stora i det lilla och var livet igenom genuint förundrad. Låt oss följa efter honom i detta! Att ta något för självklart en utbredd företeelse, men att inte ta något för självklart är mycket mer spännande och utvecklande och kan tränas upp. Att likt rumpnissarna i Astrid Lindgrens värld hela tiden fråga "Voffor gör du på detta viset?" är därför ingen dum utgångspunkt för att utforska människorna och samhället. Men åter till nutiden, vare sig den är ur led eller ej. Den strategiska planen som du tog som utgångspunkt är vårt främsta styrinstrument. Den fick nyligen beröm av universitetets internationella Scientific Advisory Board för sitt innehåll. I planen finns universitetets värdegrund och det övergripande målet högsta kvalitet, som skall preciseras och mätas beträffande utbildning, forskning och administration. Om målet högsta kvalitet förenar oss med alla ledande universitet så ska målet gränsöverskridande samverka i utbildning och forskning fortsatt utvecklas till ett kännetecken för just Lunds universitet. Det viktiga är nu dels att planen blir känd av alla medarbetare, dels att den blir omsatt i verkligheten. Fakulteterna ska på sina respektive områden tillämpa planens universitetsgemensamma mål. Universitetsledningen har en åtgärdslista med hjälp av vilken konkreta åtgärder förtecknas och följs upp. Det finns flera utredningar och arbetsgrupper igång för att ta fram riktlinjer för t ex kvalitetsvärdering av forskningen, gemensam infrastruktur, centrumbildningar samt lärarskap och ledarskap; alla leds av skickliga och erfarna personer. Här finns oändligt mycket att göra för en stor organisation som vår, för personalen, för doktoranderna, för lärarnas arbetsmöjligheter, för samordning och professionalisering av administrationen, för våra yngre forskare, för att allas delaktighet i universitetet ska öka – ja, om dygnet hade fler timmar skulle vi hinna mer. Utbildningens kvalitet tog du också upp och den är naturligtvis central och kan mätas på olika sätt. Högskoleverkets utvärderingar, som dimper ner då och då i olika ämnen, visar t ex att Lunds universitet får mycket gott betyg ibland alla 136 vård- och medicinutbildningar i landet. Sjuksköterskeutbildningen förs fram som ett positivt exempel, och läkarutbildningen håller tillsammans med Linköpings den högsta kvalitén i landet. Någon gång får ämnen även i Lund anmärkningar; det gäller då vanligen sådant som vi själva sedan länge vetat, t ex beträffande teatervetenskap där både lågt söktryck och underbemanning leder till en ohållbar situation med nedläggning eller viss överföring till närliggande ämnen som lösning. Några

områden har fått uppleva en successiv nertrappning som inte längre är acceptabel. Vi är helt ense med er om att det i många utbildningar finns för få timmar med möten lärare- studenter, får lite handledning, för små miljöer, inte minst inom humaniora-teologi och samhällsvetenskap. Ni studenter har – liksom för övrigt hela högskolesektorn – allt ihärdigare fört fram detta till departementet. Ta situationen för språken! Förutom otillräcklig kompensation för löneutvecklingen leder nedgång i söktryck i vissa språk och uppgång i andra till att några språk med obönhörlig logik till slut får läggas ner, delvis eller helt, vad gäller utbildningen. Språk som grekiska, latin och tyska har därför för närvarande ingen lätt situation, och det får ofta medialt intresse, medan andra som kinesiska och japanska får ökat studentintresse. Tillsammans med andra universitet måste vi hitta en gemensam lösning, en fördelning av ämnen och en ökad samverkan. Inom SUHF, Sveriges universitets- och högskoleförbund, pågår ett sådant löftesrikt arbete där flera lundalärare är engagerade. Överhuvud behövs en kraftsamling kring de humanistiska ämnena i Sverige. I nuvarande resurstilldelningssystem har särskilt samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningar otillräcklig resurstilldelning per student.

Bologna processen Den 1 juli ska högskolereformen vara på plats. I Lund har vi använt Bologna processen för att sätta kvalitet och studenternas lärande i centrum. Grundläggande utbildning är delad i grund- och avancerad nivå. Alla kursers mål är skrivna i form av learning outcomes, förväntade studieresultat. Alla program har validerats och inrättats av rektor. Det är många nya program, speciellt på avancerad nivå. Vårt universitet kommer att erbjuda ett brett utbud med cirka 60 program på avancerad nivå med master- eller magisterexamen. Vi har eftersträvat program med stark forskningsanknytning och gränsöverskridning, med ett fokus på anställningsbarhet, allt i enlighet med den generella strategin. Forskarutbildningen berörs i hög grad av Bologna processen. Under läsåret har samtliga utbildningsplaner reformerats i enlighet med de nya kraven i högskoleförordningen. Också här har vi en kvalitetsreform med studenten i centrum. Som ett avstamp för kvalitetsutvecklingen genomförs just nu inte mindre än tre barometrar som gäller forskarutbildningen: en doktorandbarometer, en handledarbarometer och – något senare under 2007 – en barometer ställd till tidigare doktorer (alumner), som nu är ute i arbetslivet. Också här är anställningsbarhet ett nyckelord, och verksamheten vid arbetslivscentrum har under läsåret utvecklats till att också omfatta de studenter som avlagt doktorsexamen. Vi tar gärna upp igen frågan om att varje doktorand ska ha en tjänst, vilket är kostnadskrävande och ger färre antal doktorander men högre kvalitet åt dem vi har.

Lokal budgettilldelningsmodell Ni studenter har

efterlyst ökad transparens i budgetprocessen, och jag vill gärna här som i andra frågor instämma i er ambition. Transparensen gäller både hur budgetstrukturen är uppbyggd och hur själva processen förlöper i tid. Planeringschefen har snart klart ett nytt informationsmaterial om detta, som ska öka insikterna i dessa ofta svårgenomträngliga frågor. Varje anställd och student ska kunna skaffa sig kunskap t ex om varifrån våra inkomster kommer och hur utgifterna fördelar sig på olika nivåer. Det ska inte spridas okunskap om t ex vilka utgifter vi har för t ex Botaniska trädgården, hur mycket olika nivåer tar ut i overhead eller vad löne- och lokalkostnaderna är. En intern budgetmodell för kvalitetsutveckling, dvs en viss omfördelning alltefter uppvisade kvalitativa mål, är också på gång – och det är fint att räkna med ert stöd. För forskningen har vi ett projekt och för utbildningens del tänks det och kommer efterhand beslut om konkreta åtgärder. För både forskning och utbildning kommer sådan omfördelning att ske även nationellt i framtiden och vi måste ta hänsyn även till hur de utformas. Tydlighet i kriterier och effekter är avgörande viktigt. Kår och nationsobligatoriet Regeringen har ju tillsatt en särskild utredare med uppgift att ”föreslå hur en avveckling av kår- och nationsobligatoriet kan genomföras”. Utredare är Erland Ringborg. Utgångspunkten är den ideologiska att ett obligatoriskt ”föreningsmedlemskap är felaktigt utifrån grundläggande demokratiska principer”. Man kan ha olika uppfattningar om principer och dessutom olika tolkningar av om huruvida kårtillhörighet verkligen ska ses om föreningstillhörighet. Oavsett detta är det viktiga – och det har företrädare för kårer, nationer, Akademiska Föreningen och universitetet gemensamt sagt till politiker - att verksamheterna inte skadas i ett eventuellt förändrat system. Kontakter med utredaren ger mig förvissningen att han har stor insikt i dessa frågor. Kårer och nationer har nu att visa upp sin verksamhet, hur den moderniseras till att passa nya grupper av studenter, hur många som jobbar frivilligt, hur många timmar varje termin osv. Att konstruera fram ett system som fungerar som dagens och som inte skadar utan utvecklar dagens verksamheter, ja det blir inte lätt! Om obligatoriet avskaffas står kårer, nationer, AF, universitetet, kommunen och andra i Lund inför en helt ny utmaning. Studentinflytandet Internationellt sett har Sverige och LU en framskjuten position när det gäller studenternas medverkan, deltagande i beredning och fattande av beslut på alla nivåer. Vi ser detta som en viktig kvalitetsaspekt. Ni har genomfört en undersökning av hur studentkårerna upplever att studentinflytandet fungerar på fakultets- och institutionsnivå vid Lunds universitet. Vi har tillsammans diskuterat detta i ledningsgruppen och dessutom har du och jag utbytt åsikter i LUM, Lunds Universitet Meddelar. I

universitetsledningen är vi ense med er om att detta självklart ska fungera, både av formella och värdemässiga skäl. Jag har uppmanat er att så snart det inte fungerar ta upp det med respektive fakultetskanslier. Följ sedan upp att det fungerar och om så inte blir fallet, ta upp det med oss. Se själva till att ni är representerade i relevanta organ. När det gäller snabba rutiner i beredningar är det ett särskilt ansvar och omdöme som får gälla för den ansvarige att finna praktiska lösningar. Akademiskt ledarskaptog du också upp. Vad det innebär och idealt sett bör utformas är en fråga som diskuteras över hela världen. Vi har många med ledarskapsuppgifter, t ex dekaner, prefekter, enhets- och kanslichefer, universitetsledning. Alla arbetar hårt och med kunnighet för vårt universitet. Alla på ledningsnivå – och det gäller också oss som står här på trappan - måste självkritiskt fråga om vi använder vårt ledarskapsuppdrag på maximalt sätt till universitetets utveckling. Universitetet gör nu i enlighet med sin strategiska plan en satsning på utökad utbildning för blivande och nya, särskilt yngre ledare, särskilt som kraven hela tiden ökar. Vid ett stort gemensamt prefektmöte häromdagen kom vi gemensamt fram till ytterligare åtgärder för att stärka prefekternas roll och tydliggöra deras strategiska uppgifter. Bland annat kommer jag att initiera ett kontrakt införs med tydliga uppdrag, ansvarfördelning och därmed ges bättre möjligheter till utvärdering av ledarskapet. Att se studenter som i god mening blivande ledare och våra lärare som akademiska ledare och förebilder för studenterna, ja det är ett synsätt som vi för närvarande vill utveckla och konkretisera, och det anges också i strategiska planen. Vi ser fram emot en rapport om hur vårt universitet ska profilera sig i detta avseende. Jag brukar slå fast att vi som ledare ska skilja mellan den akademiska friheten och den administrativa friheten. Min identitet som lärare och forskare sitter inte i hur administrationen sköts utan i min forskning och undervisning. Vi ska och får ställa krav på våra medarbetare att följa vår värdegrund och våra regler och vi måste som ledare driva reformarbete, även om det sker under visst motstånd. Tydlig policy, öppenhet och kommunikation ska finnas. Lunds universitet i framgång och förvandling är temat för min inledande sammanfattning i universitetets årsredogörelse för år 2006 och just så är det: vårt universitet befinner sig i en period av både framgång och förvandling. Vi är inne i processer som lägger grunden till en fortsatt framgångsrik och kvalitetsdriven verksamhet i en tid med allt hårdare global konkurrens och uppdrivna redovisningskrav. Vi måste ibland se det hela på distans för att få perspektiv. För några veckor sedan hade jag förmånen att med ett av universitetets flygplan göra en flygtur från Trafikflyghögskolan i Ljungbyhed ner över Öresund och Lund och då vi passerade universitetsplatsen stod många

medarbetare i Vita huset och vinkade på trappan och piloten, professorn i flyg, vippade till som hälsning. Likt sfinxerna ska vi se vad vi gör både inifrån och utifrån. Förutom det som redan berörts erinrar jag om den fortsatta uppföljningen av budgetbalansen, märkbar inte minst inom medicinska fakulteten, som genom målmedveten ledning kommer igenom den omfattande förnyelsen. Att ha en budget i balans är likväl inte själva målet: med en budget i balans börjar själva jobbet. Vi har stora administrativa processer med skapande av större enheter och med ökad datorisering av rutinerna. Vi har igång en jämförande studie med Göteborgs universitet. Efter många års planeringsarbete från inte minst vårt universitet beslöt regeringen att verka för att partikelacceleratorn European Spallation Source (ESS) förläggs till Sverige med placering i Lund, ett europeiskt 11 miljarders kronor projekt som, om det kommer till stånd, betyder att Lund förstärker sin ställning som en plats för Europealedande forskning och utveckling. Lunds universitet klättrar på rankinglistorna - och då citerar vi dem gärna. När det kinesiska universitetet i Wuhan presenterade sin världsranking kom Lund som bästa universitet i Sverige på 59:e plats! Bara sju europeiska universitet placeras bättre. Bakom den goda placeringen ligger främst en mycket god publiceringsstatistik för Lundaforskarna. Den största framgången sedan vi stod här sist är att Lunds universitet i hård nationell konkurrens tog hem åtta av totalt 20 forskningsanslag, dvs 40%, i första utdelningen av de så kallade Linnéstöden från Vetenskapsrådet. Sammanlagt tog universitetet emot mer än 500 miljoner kronor, på tio år, en fantastisk framgång för våra forskare som har väckt genklang i hela universitetsvärlden. Studenter! Vi går nu vidare med fortsatt förnyelse och förhoppning om framgångar! När förvaltningschef Hans Modig och jag för en kort tid sedan i Montreal deltog i vårt internationella nätverks, U21, årliga möte presenterades årets highlights. De avslutades med en presentation av U21:s sommarkurs i Lund för studenter från hela världen. ett stort citat dominerade bilden en lång stund: I had a great time in Lund...! Så ska det låta! Låt oss tillsammans fortsätta att göra vårt kära universitet till en plats att utvecklas på, att som student få kunskap och perspektiv, kritisk analys och personlig utveckling, sköna fester, dagen före och dagen efter, vårlig romantik och höstlig studiefelit, spex och allvar. Varje student ska kunna säga, när hon eller han ser tillbaka på sin lundatid: I HAD A GREAT TIME IN LUND! Tack för ert besök och tack till studentsångarna för oumbärlig sång! Låt oss utbringa ett rungande och trefaldigt lundensiskt leve för Lunds studenter, för våren och för Lunds universitet! De leve! Hurra, hurra hurra!

Taggar

1 maj, 2000-tal, 2007, Första maj, Man, Rektorstal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/goran-bexell-rektorstal-vid-1-maj-2007>